מי שהחשיך פרק עשרים וארבע שבת — קנו.

רבי יוסי בר' יהודה היא והנ"מ הוא אדמשני היכי משני א"ר חסדא על יד [6]ושוין שבוחשין את השתית בשבת ושותים זיתום המצרי והאמרת אין גובלין ל"ק הא [7]בעבה הא ברכה והני מילי הוא דמשני היכי משני אמר רב יוסף בחול נותן את החומץ ואח"כ נותן את השתית [8]בשבת נותן את השתית ואח"כ נותן את החומץ לוי בריה דרב הונא בר חייא אשכחיה לגבלא דבי [9]נשיה דקא גביל וספי ליה לתוריה בטש ביה [10]אתא אבוה אשכחיה א"ל הכי אמר אבוה דאמך משמיה דרב ומנו רבי ירמיה בר אבא גובלין ולא מספין ודלא לקיט בלישניה מהלקיטין ליה וה"מ הוא דמשני היכי משני אמר רב יימר בר שלמיא משמיה דאביי שתי וערב והא לא מערב שפיר אמר רב יהודה מנערו לכלי

מהו לפרק. פירש נקוקטרס לפרק מלפני בהמה זו וליתן לפני אחרת וכן פירש בערוך בערך פרק וקשה לר"י דהיינו מתימתין גבי בהמה (לעיל דף קמ:) ונראה לר"י לפרק היינו להריק המים וגם המורסן מכלי אל כלי שתגבל היטב ובערוך פירש כמה לשונות:

אין מזל לישראל. והא דאמר רבא בשילהי מו"ק (דף כח. ושם) בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא מילתא מקום על ידי זכות גדול משתנה אבל פעמים שאין המזל משתנה כדאמר ביומא פרק המולך (דף ג. ושם) זכה מוסיפין לו לא זכה פוחתין לו (דאין מזל לישראל):

כלדאי

כתיב אפינקסיה דזעירי אמרית קדם רבי ומנו רבי חייא מהו לגבל אמר אסור מהו לפרק אמר מותר אמר רב [11][מנשיא] חד קמי חד תרי קמי תרי שפיר דמי תלתא קמי תרי אסור רב יוסף אמר קב ואפילו קביים עולא אמר כור ואפילו כוריים כתיב אפינקסיה דלוי אמרית קדם רבי ומנו רבינו הקדוש על דהוו גבלין שתיתא בבבל והוה צוח רבי ומנו רבינו הקדוש על דהוו גבלין שתיתא ולית דשמיע ליה ולית חילא בידיה למיסר מדרבי יוסי בר' יהודה כתיב אפינקסיה דרבי יהושע בן לוי האי מאן דבחד בשבא יהי גבר ולא חדא ביה מאי [ולא חדא ביה] אילימא ולא חד לטיבו והאמר רב אשי אנא בחד בשבא הואי אלא לאו חדא לבישו והאמר רב אשי אנא ודימי בר קקוזתא הוויין בחד בשבא אנא מלך והוא הוה ריש גנבי אלא אי כולי לטיבו אי כולי לבישו [12](מאי טעמא דאיברו ביה אור וחושך) האי מאן דבתרי בשבא יהי גבר רגזן מ"ט משום דאיפליגו ביה מיא האי מאן דבתלתא בשבא יהי גבר עתיר וזנאי יהא מ"ט משום דאיברו ביה עשבים האי מאן דבארבעה בשבא יהי גבר חכים [13]ונהיר מ"ט משום דאיתלו ביה מאורות האי מאן דבחמשה בשבא יהי גבר גומל חסדים מ"ט משום דאיברו ביה דגים ועופות האי מאן דבמעלי שבתא יהי גבר חזרן אמר ר"נ בר יצחק חזרן במצות האי מאן דבשבתא יהי בשבתא ימות על דאחילו עלוהי יומא רבא דשבתא אמר רבא בר רב שילא וקדישא רבא יתקרי אמר להו רבי חנינא פוקו אמרו ליה לבר ליואי לא מזל יום גורם אלא מזל שעה גורם האי מאן דבחמה [14] יהי גבר זיותן יהי אכיל מדיליה ושתי מדיליה ורזוהי גליין אם גניב לא מצלח האי מאן דבכוכב נוגה יהי גבר עתיר וזנאי יהי מ"ט משום דאיתילד ביה נורא האי מאן דבכוכב יהי גבר נהיר וחכים משום דספרא דחמה הוא האי מאן דבלבנה יהי גבר סביל מרעין בנאי וסתיר סתיר ובנאי אכיל דלא דיליה ושתי דלא דיליה ורזוהי כסיין אם גנב מצלח האי מאן דבשבתאי יהי גבר מחשבתיה בטלין ואית דאמרי כל דמחשבין עליה בטלין האי מאן דבצדק יהי גבר צדקן אמר ר"נ בר יצחק וצדקן במצות האי מאן דבמאדים יהי גבר אשיד דמא א"ר אשי אי אומנא אי גנבא אי טבחא אי מוהלא אמר רבה אנא במאדים הואי אמר אביי מר נמי עניש וקטיל איתמר רבי חנינא אומר מזל מחכים מזל מעשיר ויש מזל לישראל רבי יוחנן אמר אין מזל לישראל ואזדא רבי יוחנן לטעמיה [15]דא"ר יוחנן מניין שאין מזל לישראל שנאמר [1]כה אמר ה' אל דרך הגוים אל תלמדו ומאותות השמים אל תחתו כי יחתו הגוים מהמה [16]הם יחתו ולא ישראל ואף רב סבר אין מזל לישראל דאמר רב יהודה אמר רב מניין שאין מזל לישראל שנאמר [2]ויוצא אותו החוצה אמר אברהם לפני הקב"ה רבש"ע [3]בן ביתי יורש אותי אמר לו לאו [4]כי אם אשר יצא ממעיך אמר לפניו רבש"ע נסתכלתי באיצטגנינות שלי ואיני ראוי להוליד בן אמר ליה צא מאיצטגנינות שלך שאין מזל לישראל מאי דעתיך

דקאי

רבי יוסי בר יהודה היא. [6](לאי רבי לא מהני ליה שינוי דמנתינת מים מיתיבי אפילו במידי דלאו בר גיבול כדאמרינן גבי מורסן אבל לרבי יוסי בר יהודה) דאמר עד שיגבל הכא גובלין כלאמר יד כדמפרש ואזיל והנ"מ הוא דקא משני: **שבוחשין.** בתרווד דהייט גובלין: **וזיתים זיתום המצרי.** דבגלאו רפואה נמי משקה הוא דתנן כל המשקין שותה אדם לרפואה (לעיל דף קט:): **בעבה.** אין גובלין ברכה בוחשין שאין זו ליפה: **בחול נותן החומץ כו'.** כלומר כן דרכו בחול: **לגבלא דבי נשיה.** שומר בהמות אביו ומגבל מאכלן: **דקא גביל.** מורסן ע"י שינוי: **בעב ביה.** דהא לכולי עלמא אבל לא גובלין תנן: **גובלין.** מורסן ע"י שינוי כדמפרש ואזיל והוא דקא משני: **ולא מספין.** לתורי אין מאמירין אומן: **ודלא לקיט בלישניה.** עגל קטן שעדיין לא לימד לאכול: **והני מילי.** לאמרן דמותר לגבל מורסן: **שתי וערב.** פעם אחת מולין המקל שתי ופעם אחת ערב: **מנערו לכלי.** והוא ממערב מאליו: **אפינקסיה.** לוחות קשורות זו עם זו כאותן של קומרים[9]: **מהו לפרק.** לתת ממון כלי שלפני בהמה זו ולתת לפני חברתה: **חדא קמי חדא.** מילתא באחד נעשה היא. חדא מדה שרגילין לתת לפני בהמה מותר לתת לפניה בשבת וכן תרתי קמי תרתי האוכלות באכסון אחד: **אכל תלתא קמי תרתי.** הואיל וכולו לא יהא להו כי האי הוי טרחא דלא לריך וכ"ש תרתי קמי חדא: **אמריס קמיה רבי.** רבי לוי משמעי דהוא אמר קדם רבי על הגך מיכאי דגבלין שתיתא: **מדר' יוסי בר יהודה.** בר פלוגתיה דהוה שרי לעיל אף בעבה ועל ידי שינוי והיו נוהגין כמותו: **האי מאן דבחד בשבא.** הנולד באחד בשבת: **יהא גבר ולא חדא ביה.** יהא אדם שלם במדה אחת יהא ולא אחת כו ממדה אחרת ולקמן מפרש לה ואזיל: **והוא ריש גנבי.** דמאן דבחד בשבא יהא ראש כמו שהיום ראש למעשה בראשית. מיהו שמע מינה דעולדים כו לדיקים ורשעים: **דאיפליגו מיא.** כך הוא יכול מכל אדם: **זנאי.** עופף: **דאיברו ביה עשבים.** דכתי' (בראשי' א) תדשא הארץ והוא דבר שפרה ורבה מאד וממהר לגדל ולצמוח דהוא ענין פרילות אשוי"א בלע"ז [10][ל"א] דלא כתיב למיהבו בעשבים בלוויים (ועוד) שיולאין בערבוביא ויינקין זו מזו: **ונהיר.** זיותן: **דאיתלו ביה מאורות.** וכתיב[11] ותהי אור: **דאיברו ביה דגים ועופות.** שאין עוברמין לאוכלין אלא ניחוניס בחסדו של הקב"ה: **חזרן.** ממזר אחר מצות: **חזרן במצות.** שכן דרך ע"ם לחזר אחר מצות שכת: **וקדישא רבה יתקרי.** שיהא פרוש וקדוש דכתיב (שמות כ) ויקדשהו: **אמר להו רבי חנינא.** לתלמידים שקראו פנקסו של ר' יהושע: **מול שעה.** ז' מזלות הן המשמשין את השעות תנכ"ל של"ס ממה הייטו תמה ממש והוא אחד מן המזלות וכן לגנה והשאר הויין כוכבים: **ויותן.** כשמש המאיר: **אכיל מדיליה.** כשמש שאינו מסיג גבול רעהו למשול בגילה: **ורזוהי גליין.** אין לו רשות לכסות סודו ונסתרותיו אלא כשמש הזה שהוא פומבי לכל: **דסלי ביה נורא.** אש תלוי באותו מזל. יאר של תשמיש כוער כתנור: **מול כוכב.** הוא סופר של מזל אמה לכתוב דרך הילוכו ותקופותיו ומלוי אלנו תמיד: **סכיל מרעין.** כלגנה זו (ב) שמתבונה והולכת: **בנאי וסתיר.** כלגנה זו שגדילה ומתמעטת: **אכיל לא דיליה.** [5]כלגנה המסגת גבול האמה למשול אף ביום: **ורזוהי כסיין.** כלגנה שאינה מאירה: **דבשבתאי.** מזל כוכב ששמו שבתאי: **בטלין.** כמו לא ישבותו (בראשית ח): **לדקה במצות.** לדקה לעניים דקרי ליה מצוה (ב)(בכל) לשון אגדה: **בנבא.** ליסטים ההורג נפשות: **אומנא.** מקח דס: **ענים.** בני אדם העובדין על דבריו: **מזל מחכים.** לפי המזל היא החכמה כדאמר דבחמה נהיר וחכים: **ויש מזל לישראל.** שאין תפלה ולדקה משנה את המזל: **אין מזל לישראל.** דעל ידי תפלה וזכות משתנה מזלו לטובה: **אילטגנינות.** מחכמת המזלות: **לא מאילטגנינותך.** היינו דכתיב ויוצא אותו החוצה חוץ מאילטגנינותו:

דקאי

מסורת הש"ס

(א) בראשית נח, ב. (ב) נ"ל נמצא ומתו"ס תוספתי לעיל כב: ד"ה דרכן. (ג) נר' תוספות חולין ד. ד"ה מכנים וכו' דנרסי דב מנגסה. (ד) רש"ל מ"ז, ס) נפי' זכרון ברוך. (ו) פוסק כמו. (ז) (שם). (ח) (מדרש לב.). (ט) רש"ל מ"ז, י) בש"ל. עלמים. (כ) (רש"ל). (ל) (ומצי' י), מ) (רש"ל מח"ז). (נ) ר"מ מוזכן זה.

תורה אור השלם

1 כה אמר יי אל דרך הגוים אל תלמדו ומאותות השמים אל תחתו כי יחתו הגוים מהמה: ירמיהו י ב
2 ויוצא אתו החוצה ויאמר הבט נא השמימה וספר הכוכבים אם תוכל לספר אתם ויאמר לו כה יהיה זרעך: בראשית טו ה
3 ויאמר אברם הן לי לא נתתה זרע והנה בן ביתי יורש אתי: בראשית טו ג
4 והנה דבר יי אליו לאמר לא ירשך זה כי אם אשר יצא ממעיך הוא יירשך: בראשית טו ד

הגהות הב"ח

(א) גמ' אתן דמתמה יהא כה. נ"ב תחלת סדר פליטתן שלים מנכ"ל [והלן נקט אחר מנכ"ל שלים] לפי סדר פיתמי הימים הלים כלנ"ים נקט אחה כרשת והכר נקט טיבם וכי לפי סדר [הנשמות יהמולות כשתתיל ממזל אחה שהוא משמש מתחלת יום ל' נמלא סדר הנשמות] תנכ"ל שלים יתחר חלילה כדאיתא ברש"י ס"פ מפנין ופ"ם: (ב) רש"י ד"ה סביל יכי' זי שמתמעטה והולכת:

גליון הש"ס

גמ"א אתא אבוה אשכחיה. עי' לעיל דף כג ע"ב תוס' ד"ה דבי נשא: רש"י ר"ה אביל דלא דיליה בלבנה הנמנת. עיין דבר נחמד כוה בכתנות אור לנעל ממ"ל נפי' בראשית:

מוסף רש"י

שבוחשין. מגיפין בכף לערבו יפה בכמיו (ברכות לח:). אל דרך הגוים אל תלמדו. לעשות כמעשיהם, ישמשקפו לנינו מאותות השמים אל תחתו (סוכה כט.). צא מאיצטגנינות שלך. שמתוך המזלות שאינך עתיד להעמיד בן, אנרם אין לי בן אבל אברהם יש לי בן, שרי לא תלד אבל שרה תלד, אני קורא לבם שם אחר וישתנה המזל (בראשית טז ה).

עין משפט נר מצוה

לא א ב ג ד מי"י סס הלכה לג סמג שם עוש"ע ח"מ סימן שמח סעיף יד:

לעזי רש"י

אשווי"א (אישוי"ר). לשטות.

רבינו חננאל

רי יוסי בר' יהודה היא, והוא דמשני. היכי משני אמר רב חסדא על יד על יד, פי' מעט מעט. מדתתרץ רב חסדא אליבא דר' יוסי בר' יהודה (ש"מ) דהילכתא כוותיה. ונתבאר שהלכה כר' יוסי בר' יהודה שנותנין מים למורסן וגובלין את הקליא מעט מעט. ושוין שבוחשין את השתית בשבת. פי' השתית היא שתיתא דאמוה רבנן בכיצר מברכין (דף לח.) ודברי הכל מותר לבחוש בשבת והוא נתינת השתית שהוא הקליא בכלי. ואחר [כך] יתן בו חומץ ויערבנו שתי וערב בחרווד או כיוצא בו כלי הנישל בשבת ויעבר אח"כ את הכלי לכלי אחר. אבל לא יעבבנו כדרך מרוסה שמרין התרווד סביבות כל הכלי שבתוכו השתית אלא שתי וערב בלבד. והני מילי דבחיש בה (נ"א: לה) רכה. אבל לבוחשה עבה גיבול הוא ואסור. ואקשינן עלה היכי אמרת דשרין שבוחשין את השתית, ומי שרי והא אמרת דרישא אין גובלין את הקליא, כלומר ת"ק, (ר"א אסור) [רישא אסור] גיבול הקליא, ורקתני סיפא דשרין שבוחשין את הקליא מכלל דאפילו (ת"ק) שרי. ומפרקינן ל"ק, הא דתני אין גובלין בעבה, וסיפא דקתני ישרין שבוחשין ברכה, והוא דמשני [נ"א: דמשנה] ממעשה דחול שדרכו בחול נותן [את] החומץ ואחר כך [נותן] הקמח, ובשבת ישנה יתן השתית ואחר כך יתן החומץ. ואפילו נתינת מים למורסן כעין גיבול בשינוי שרי כדאמרי משמיה דרב יהודה בר אבא גובלין ולא מספין ודלא לקיט בלישניה מלקיטין, והני מילי גיבול בשינוי והוא עיריב שתי וערב ונעיור מכלי אל כלי אחר, אבל מירוס כעין טחון בריחיים של יד שמסבב ומוליך ומביא אסור. אמרו לו לרבי חנינא מהו לגבל, אמר להו אסור. לפרק מאי, ואמר [להן] מותר. ומהו לא פירש מהו לפרק ומהו חד קמי חדא וחרי קמי תרתי בר. שראיתי בין הגאונים חילוקים במירושם, והילכתא כעולא דאמר אפילו כור אפילו כוריים שרי, ואפילו לשלשה ועוד, ובלבד ע"י שינוי כאשר פירשנו למעלה. ישאר השבועה פשוטה היא.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com